

Stockholm 2016-11-10

Att: Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Diarienummer: Ju2016/04165/L2

Mag- och tarmförbundets yttrande över

SOU 2016:37

**Rätten till en personförsäkring
– ett stärkt konsumentskydd**

1. Orsaken till Mag- och tarmförbundets yttrande:

Möjligheten att teckna individuella personförsäkringar blir allt viktigare i ett Sverige där den allmänna socialförsäkringen inte längre räcker till. För de mest utsatta grupperna i samhället, exempelvis personer med kroniska sjukdomar och komorbiditet är utvecklingen särskilt oroande. Det har blivit svårare att få täckning för merkostnader som föreligger på grund av funktionsnedsättning (t.ex. specialkost), egenavgifterna för den som har stora tandvårdsbehov är orimligt höga, en mer restriktiv bedömning av assistansstöd har annonserats genom regeringens utredningsdirektiv Dir 2016:40 osv.

Av denna orsak är det tacknämligt att regelverket för personförsäkringar ses över.

2. Allmänna synpunkter

Med ovanstående som bakgrund vill Mag- och tarmförbundet påpeka att vår grundläggande syn på situationen skiljer sig från den som utredningen redovisar under del II.

Mag- och tarmförbundet har bland sina medlemmar grupper med kroniska tarmsjukdomar som på grund av sina diagnoser hamnar i den förhållandevis lilla grupp som idag berörs av undantagen från kontraheringsplikten.

Oron över att inte kunna trygga sin egen och sin familjs ekonomi vid långvarig sjukfrånvaro, medicinsk invaliditet, dödsfall etc. är en realitet som de mest utsatta personerna i vår medlemsgrupp lever med. Det är i nuläget också svårt att finna objektiva, sakliga skäl till att situationen kommer att förbättras framöver för dem.

I Socialförsäkringsutredningens slutbetänkande SOU 2015:21 fastslås att det nuvarande socialförsäkringssystemet är väl anpassat till svenska förhållanden – och det är också detta antagande som föreliggande utredning bygger sitt arbete på – men ett lika väl grundat antagande kan sägas vara att socialförsäkringssystemet kommer att utsättas för enorma påfrestningar under de kommande 10-15 åren och att fundamentala systemförändringar därför måste göras.

Där utredningen konstaterar att socialförsäkringen ger ett grundskydd och privata försäkringar finns till för att tillhandahålla ett *kompletterande skydd*, ser vi därför tvärt om en verklighetsutveckling där socialförsäkringen *inte* ger ett tillräckligt grundläggande skydd för de mest utsatta individerna och de privata försäkringarna därmed blir något *mer* än endast kompletterande.

Utredningens systemanalys av relationen mellan det allmänna och privata försäkringsskyddet må vara teoretiskt korrekt, men speglar således enligt vår mening inte den praktiska nulägesituationen och heller inte den i farans riktning möjliga framtidsutvecklingen för de mest utsatta grupperna. Även om de som riskerar att komma i kläm självfallet är en mycket liten del av försäkringstagarna, är denna lilla grupp intressen som vi är satta att vakta.

Vi är medvetna om att denna systemaspekt faller utanför utredningens uppdrag, och riktar heller ingen kritik mot betänkandet i detta, annat än att vi anser att utredningsförslagets hållbarhet över tid kan ifrågasättas.

3. Särskilda synpunkter

Vad gäller kommitténs förslag i övrigt vill vi utöver ovanstående lämna synpunkter i följande delar:

Förslag: försäkringsbolagen skall motivera sina beslut

En skyldighet att ange skäl för avslag föreligger idag enligt 16:7 FAL, men med kommitténs förslag blir saken dels tydligare, dels får det viktiga tillägget att bolagets skäl skall framgå redan vid beslutet.

En av de försäkringsfrågor som återkommer på relativt regelbunden basis från våra medlemmar handlar om oklarheter avseende grunderna för avslag eller till att en försäkringstagare får teckna personförsäkring mot förhöjd premie eller med avvikande villkor från de normala försäkringsvillkoren.

Mag- och tarmförbundet tillstyrker förslaget.

Förslag: tvistlösning utanför domstol

Kommittén föreslår att överprövning av kontraheringsplikten skall kunna ske i Personförsäkringsnämnden.

Det konstateras att kontraheringsplikten aldrig prövats i domstol, och en av orsakerna till detta anges vara att försäkringsbolagen har en önskan att hålla denna typ av tvister utanför domstolen och istället väljer att förlika. Mag- och tarmförbundet är enig i utredningens analys av situationen och ser ett stort behov av att få en praxisbildning kring kontraheringsplikten just för att i framtiden kunna vidta politiska åtgärder så att också den mest skyddslösa gruppens intressen tillgodoses.

Vi anser precis som kommittén att den ”dramatiska tröskeln” minskar om överprövning inte nödvändigtvis måste företas i domstol, om frågan om överprövning kan drivas skriftligen samt till en ringa kostnad.

Givetvis kommer det också fortsättningsvis vara så att försäkringsbolagen har ett enormt kunskapsövertag mot den enskilde också om överprövning sker i Personförsäkringsnämnden. Enligt vår uppfattning ger det likväl en möjlighet för den enskilde att stå upp i egen sak och med lite envishet faktiskt kunna bestrida felaktiga bedömningar av försäkringsbolagen. Vi tror nämligen att de inte är helt ovanliga.

Mag- och tarmförbundet tillstyrker förslaget.

Förslag: Åtgärder från branschen för att främja ansökningar

Utredningen konstaterar att det genom enkätsvar finns indikationer på att vissa personer som avser teckna personförsäkringar inte ens kommer i den situationen att de kan åberopa kontraheringsplikten av den orsaken att de redan vid inledande kontakter avråds av försäkringsbolaget att fullfölja försäkringsansökan.

Detta förhållande är ytterst otillfredsställande.

Vi noterar att betänkandet inte presenterar något faktiskt belägg för hur omfattande denna företeelse är. Det kan alltså vara mindre vanligt än vad som indikeras i enkätsvaren, men lika gärna mer vanligt.

Därför anser Mag- och tarmförbundet att det sannolikt behövs kraftigare åtgärder än den självreglering genom branschrekommendationer framtagna av Svensk försäkring, Finansinspektionen, Konsumentverket samt förbund och organisationer som företräder konsumenter som utredningen föreslår.

För det första kan det ta lång tid att uppnå resultat genom självreglering, och för det andra är konsekvenserna av detta ”försäkringsbolagens avskräckande beteende” oerhört menliga för den enskilde.

Vi tror att, om iakttagelserna i enkäten stämmer, avrådan till enskilda att fullfölja en försäkringsansökan är en företeelse som i mångt och mycket hänger ihop med försäkringsbolagens inofficiella hanteringskultur och inofficiella instruktioner till handläggarna och sällan ett uttryck för försäkringsbolagens offentliga policy. Härmed kommer den föreslagna självregleringen inte att vara tillräckligt effektiv.

Skyddet för den enskilde måste därför upp till någon form av författningsnivå.

Förslag: skyldighet att upplysa om överprövningsmöjligheter

Förslaget avser en skyldighet för försäkringsbolaget att upplysa en försäkringssökande om möjligheten till överprövning, både i domstol och i Personförsäkringsnämnden (för det fall förslaget genomförs i denna del) *i samband med ett beslut att neka personförsäkring.*

Mag- och tarmförbundet tillstyrker förslaget.

4. Ekonomiska och andra konsekvenser

Det som saknas i betänkandet är en uppskattning av hur många personer som idag inte omfattas av kontraheringsplikten och framförallt hur mycket det kostar samhället att dessa personer inte kan teckna privata personförsäkringar.

Utredningen konstaterar själva att

”[om]...människor inte på privat väg skulle kunna skaffa ett skydd mot skada till följd av sjukdom eller olycksfall, skulle ...[detta]... i förlängningen belasta samhället på olika sätt, exempelvis genom ett ökat tryck på socialförsäkringssystemet och att fler personer skulle hamna i socialt och ekonomiskt utanförskap” (s. 407).

Som framgått under punkterna 1 och 2 ovan finns det enligt vår mening redan idag en liten grupp personer som lever just under dessa förutsättningar, och vi bedömer dessutom att denna grupp i framtiden kan komma att bli allt större.

Situationen för denna högriskgrupp borde ha utretts noggrannare och enligt vår mening hade en sådan utökad konsekvensanalys rymts inom ramen för utredningens uppdrag.

Kvaliteten på ett förslag kan inte bedömas enbart utifrån hur det påverkar situationen för den stora majoriteten. Också den tysta minoriteten måste beaktas.

5. Slutsats:

Syftet med utredningens förslag är att stärka konsumentens ställning på personförsäkringsområdet och detta syfte uppfylls av de föreslagna åtgärderna, åtminstone för den grupp personer som faller omfattas av kontraheringsplikten.

Den mest utsatta gruppen – de som pga. allvarliga kroniska sjukdomar faller utanför kontraheringsplikten – får förvisso också en något förbättrad ställning, dock enligt Mag- och tarmförbundets åsikt i allt för liten omfattning.



Margareta Röstlund

Ordförande, Mag- och tarmförbundet



Peter Eneroth

Intressepolitisk ombudsman

peter.eneroth@magotarm.se

08-55 80 99 55

**Artillerigatan 6
114 51 Stockholm**